Människovärde

FÖR VARJE MÄNNISKAS UNIKA OCH OKRÄNKBARA VÄRDE

NR 2/2018

Inför Valet

SIDA 4

Vad säger riksdagspartierna i fem livsviktiga frågor?

Debatt

SIDA 11

Aborter efter vecka 18
Cecilia K. Björfjell

The biggest disadvantage for the unborn child has always been that there is no window to the womb. Their fate is in the hands of those who cannot see them.

Randy Alcorn

För varje människas unika och okränkbara värde

Människovärde vill arbeta:

- för ett starkare rättsskydd för ofödda, så att de ses som egna individer och omtalas som barn.
- för att synliggöra människans värde oavsett kön, egenskaper, sjukdom och funktionsnedsättningar.
- för samvetsfrihet för vårdpersonal i Sverige, så att ingen människa skall tvingas utsläcka en annan människas liv, varken genom abort eller dödshjälp.
- för att det nuvarande förbudet mot dödshjälp bevaras och istället främja palliativ vård, så att varje människa i ännu högre grad blir bemött med god vård och omsorg vid livets slut.
- emot all form av surrogatmödraskap eftersom det leder till exploatering av kvinnor och gör barn till beställningsbara handelsvaror och objekt.

Människovärdes arbete vilar på en kristen människosyn och på människovärdesprincipen.

Ledare

Fem livsviktiga frågor

Riksdagsvalet närmar sig med stormsteg. I den här tidningen kan du läsa vad riksdagspartierna svarat på fem livsviktiga frågor. Som organisation är vi politiskt oberoende och vill inte framhäva något specifikt partis åsikter, utan redovisar bara de svar vi fått in. Vissa oerhört korta och andra väldigt långa.

Den första frågan vi ställt handlar om dagens abortlagstiftning. Nästan alla riksdagspartier tycker att lagen inte skall ändras. I de flesta länder i Europa är abortgränsen satt vid vecka 12. Borde det inte vara självklart att Sverige ser över sin extremt liberala abortlagstiftning?

Den andra frågan gäller hur partierna ser på samvetsfrihet för vårdpersonal. Enbart KD och SD är positiva till samvetsfrihet. Samvetsfrihet är en mänsklig rättighet som bör respekteras i den svenska sjukvården.

Tredje frågan gäller legalisering av dödshjälp och de flesta partier är överens om att inte tillåta dödshjälp. Dock är det flera från andra håll i samhället som driver frågan hårt. Utvecklingen i Belgien visar att dödshjälp blir allt vanligare. Fler och fler läkare ger också dödshjälp, samtidigt som den belgiska regeringen drar åt finansieringen till palliativ vård. Är det detta vi vill ha i Sverige?

Frågan som gäller surrogatmödraskap splittrar partierna. Surrogatmödraskap leder till exploatering av kvinnor och gör barn till beställningsbara handelsvaror. Vill vi ha detta i vårt land?

Sista frågan gäller fosterdiagnostik. Det etiska dilemmat är det få av partierna som svarar på. Fosterdiagnostik kan medföra att ett foster snabbt får hjälp. Men användandet av fosterdiagnostik ger också många svåra etiska frågor. Denna utmaning och dess konsekvenser för vårt samhälle behöver diskuteras offentligt.

Vi önskar att den här tidningen skall väcka tankar hos dig, så att du också ställer viktiga frågor till dina förtroendevalda!

Cecilia K. Björfjell
Ansvarig utgivare
& chefredaktör

människovärde

Tidning till stödmedlemmar och understödjare utgiven av föreningen Människovärde

Kontakt: Axel Johanssons gata 6 • 754 50 Uppsala
018–12 93 00
info@manniskovarde.se • www.manniskovarde.se

Ansvarig utgivare:
Cecilia K. Björfjell
cecilia@manniskovarde.se
Layout: DjESIGN
Tryckeri: Hallvigs
Utgåvor: 4 ggr/år

Människovärdes styrelse:
Monika Severin, ordförande, Anna Jakobsson, Sarah Havneraas, Emelie Rynningsjö och Rhode Widberg

Gåvor till Människovärde:
Bankgiro: 5219-0238
Swish: 123-147 13 41

Krönika

Trenden i flera västländer visar att fler och fler barn med Downs Syndrom utsorteras. Dessa barn är utrotningshotade. Är detta det samhälle vi vill ha?

De utrotningshotade barnen

Ny statistik från Socialstyrelsen visar att allt färre barn med en kromosomavvikelse, varav den vanligaste är Downs syndrom, föds i Sverige. Under lång tid har det fötts mellan 200-300 barn per år, medan siffran nu är nere på ca 160 barn. Om man ser på den specifika gruppen med Downs syndrom så har det gått från 183 födda barn år 2014 till endast 122 år 2016.

Ur ett rent statistisk perspektiv så borde antalet barn med kromosomavvikelse öka i landet, då kvinnor idag föder barn i allt högre åldrar. Vad beror då nedgången på? Det enkla svaret är tillgången på fosterdiagnostik. Vilka tester som görs varierar beroende på var i landet man bor. I vissa delar görs KUB- eller NIPT-tester på alla gravida kvinnor. I andra delar av landet så görs testerna på kvinnor över 35 år. Testen har som ändamål att undersöka hur stor sannolikheten är att barnet har en kromosomavvikelse, exempelvis trisomi 21, som leder till just Downs syndrom.

Utökad tillgänglighet av fosterdiagnostik i samhället samtidigt som utsorteringen av barn med kromosomavvikelse har ökat väcker frågor. Det leder oundvikligen till en etisk diskussion vad gäller utökad fosterdiagnostik och den rätt till liv som barn med kromosomavvikelse har. För vad är det som gör att ett barn ena stunden ligger tryggt och säkert i sin mammas mage för att i nästa ögonblick inte anses ha kvar sin rätt till liv? Vad är det i den extra kromosomen som gör att det blir en mindre skyddsvärd människa?

Detta är något annat än en allmän diskussion om abort, eftersom abort vanligtvis sker för att det är vid fel tidpunkt i livet, föräldrarna är för unga eller för att ekonomin inte tillåter det. Aborter kan ske av alla möjliga anledningar idag. Men vid utsortering av barn med Downs syndrom förvägras barnet sin rätt till liv just därför att det är annorlunda. Kvinnor väljer att genomgå en abort på det ofödda barnet efter att man upptäckt en kromosomavvikelse. Var kommer detta sluta? Kommer det som är accepterat idag vara en oönskad avvikelse imorgon?

Det blottar ett mycket större samhällsproblem där vi inte accepterar det som är annorlunda. Trenden i flera västländer visar på liknande resultat. På Island föds nästan inga barn med en kromosomavvikelse, och i Danmark har siffran sjunkit mycket snabbt. Från politiskt håll ses detta som en framgång och man säger att efter år 2030 skall inga barn med Downs syndrom födas.

Vad är det för samhälle vi skapar? Barnen med Downs syndrom är utrotningshotade.
Är detta det samhälle vi vill ha?

Gabriel Frimodig
Samhällsdebattör med fokus på människorättsfrågor och skribent för Människovärde

Vad säger riksdagspartierna i fem livsviktiga frågor?

Människovärde har ställt fem frågor till våra riksdagspartier. Här nedan redovisar vi svaren:

ABORT

Vill ni förändra dagens abortlagstiftning? Om ja, i så fall hur.

Vänsterpartiet: Rätten till säker abort är lagfäst i Sverige, men långt ifrån en självklarhet. Tvärtom ifrågasätts denna rättighet ständigt av reaktionära krafter. Vi motsätter oss varje inskränkning i aborträtten och menar att Sverige aktivt måste arbeta för flickors och kvinnors rätt till sexuell och reproduktiv hälsa.

Miljöpartiet: Vi försvarar rätten till abort och kvinnors rätt att fatta beslut över sin egen kropp. Rätten till vård och hälsa är en mänsklig rättighet. Sexuell och reproduktiv hälsa – där abort är en del – är också en grundläggande rättighet. Inskränkningar i rätten till abort är oacceptabla och kommer aldrig vara aktuella för ett feministiskt parti. Kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar är inte förhandlingsbar.

Socialdemokraterna: Nej. Vi har för närvarande inga sådana planer. Vi tycker att den nuvarande lagstiftningen är bra och fyller väl sitt syfte.

Moderaterna: Vi har inga förslag om att förändra dagens abortlagstiftning.

Centerpartiet: Nej.

Liberalerna: Nej, vi tycker dagens abortlagstiftning är bra.

Kristdemokraterna: Vi står bakom svensk abortlagstiftning. Den bortre gränsen för när en abort kan tillåtas är i lagen kopplad till fostrets livsduglighet. Denna princip ska värnas. Det förutsätter värnandet av tillräcklig säkerhetsmarginal för att intention med lagstiftningen ska kunna upprätthållas och inga foster som kan överleva utanför livmodern aborteras.

Sverigedemokraterna: Vi ser det som oroväckande att Sverige idag har ett rekordhögt antal aborter per år, och därför vill vi få till stånd en nationell handlingsplan för att minska aborttalen. Vi anser att abort bör ses som en absolut sista utväg. De flesta andra länder i Europa har satt gränsen för fri abort vid 12:e graviditetsveckan, och det är rimligt att Sverige harmoniserar sin lagstiftning med de övriga länderna. För abort efter vecka 12, till följd av medicinska eller andra tungt vägande skäl, ska det krävas tillstånd av Socialstyrelsen. Vi vill också att kvinnor som så önskar kan få ett utökat stöd till andra alternativ än abort.

SAMVETSFRIHET

Hur ser ert parti på samvetsfrihet vid abort och samvetsfrihet vid dödshjälp om det legaliseras?

Vänsterpartiet: Idag har abortmotståndare runt om i Europa bytt strategi från att stå med bilder på blodiga foster till att kräva samvetsvägran. Barnmorskan Ellinor Grimmark nekades arbete 2014 på grund av att hon vägrade utföra aborter under hänvisning till sin kristna tro och samvetsfrihet. Att försvara aborträtten är grundläggande i kampen för kvinnors rättigheter och efter att Grimmark förlorade sitt fall i Arbetsdomstolen har det ännu en gång fastslagits att abortvård ingår för den som vill arbeta som barnmorska i Sverige.

Miljöpartiet: Samvetsfrihet är en allvarlig inskränkning i den svenska abor-

Foto: Denny Lorentzen

trätten och en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Den så kallade rätten till samvetsfrihet för vårdpersonal måste kallas vid sitt rätta namn: vårdvägran. Om en person av olika anledningar inte vill arbeta med detta finns många andra professioner att arbeta med inom vården. Oavsett vilka skäl som ligger bakom en kvinnas beslut att genomgå en abort ska hon kunna räkna med ett professionellt bemötande inom hälso- och sjukvården. Som patient ska du alltid bli bemött med respekt och veta att hälso- och sjukvården värnar din integritet.

Socialdemokraterna: Vi är emot samvetsfrihet för anställda i den offentliga vården. All vårdpersonal ska följa lagstiftningen.

Moderaterna: Vi har inga förslag om samvetsfrihet. Samtidigt värnar vi religionsfriheten och ser den som ett fundament i ett demokratiskt samhälle. I diskussionen om samvetsfrihet ställs den enskildes övertygelser mot patientens vårdbehov, och idag finns en lagstadgad rätt till abort i Sverige. Därmed bör personer som väljer att acceptera en anställning där vård vid abort ingår i arbetsbeskrivningen också vara beredda att ge sådan vård.

Centerpartiet: Vi är emot samvetsfrihet vid abort. Abortlagstiftningen är en rättighetslagstiftning och det handlar om att värna om den gravida kvinnans rätt att själv välja om hon vill genomgå abort. Då kan det inte vara upp till varje enskild vårdanställd om man vill utföra ett sådant ingrepp. Att ta en anställning som innefattar ingrepp som abort är frivilligt. Den sjuksköterska som inte vill arbeta på en kvinnoklinik kan välja anställning på en annan klinik.

Liberalerna: Nej, vi vill inte tillåta någon form av ”samvetsklausuler”. Det vore mycket märkligt om lagstiftaren skulle tillåta ett ingrepp, men samtidigt antyda att det är så moraliskt tveksamt att vårdpersonal inte behöver befatta sig med det. Det torde inte vara någon överraskning för någon som överväger att arbeta med gynekologi eller förlossningsvård att aborter är en del av arbetet. Det är arbeten som också innebär att man ska kunna möta kvinnor som genomgått en abort på ett respektfullt sätt. Den som inte vill arbeta med aborter har många andra yrken än barnmorska att välja på.

Kristdemokraterna: Frågan om samvetsfrihet är viktig för oss. Sjukvårdspersonal kan möta etiska dilemman när de i sin yrkesutövning ska utföra uppgifter som strider mot deras egna etiska principer. Vi anser att situationer som dessa bäst löses genom att huvudmannen och den anställde redan vid anställningstillfället är överens om hur arbetet ska lösas, utan att den anställde som hyser samvetsbetänkligheter kring vissa svåra etiska frågor ska tvingas att delta i viss verksamhet.

Sverigedemokraterna: Vi driver frågan om samvetsfrihet aktivt i riksdagen sedan länge, bland annat genom inlämnande av motioner.

DÖDSHJÄLP

Vill ert parti verka för att legalisera dödshjälp?

Vänsterpartiet: Frågan om aktiv dödshjälp är en på många sätt komplicerad och mångfacetterad fråga som handlar både om sjukdom och hälsa, men också om sjukvårdens uppgift och patienters rättigheter. Vi har tagit intryck av både förespråkarna och motståndarna och har landat i åsikten att partiet bör anse att aktiv dödshjälp inte bör vara tillåten. Huvudargumenten för ställningstagandet är att hälso- och sjukvårdens uppgift är att bota, linda och trösta. Att öppna upp för aktiv dödshjälp står i motsättning till detta. Utöver det finns det också risk för ekonomiskt otillbörliga intressen hos anhöriga, som riskerar att styra dödsprocessen.

Miljöpartiet: Vi har ett kongressbeslut från 2015 på att vi ska verka för att få till stånd en utredning av möjligheten att legalisera aktiv dödshjälp, men det har inte varit en prioriterad fråga under vår tid i regeringen.

Socialdemokraterna: Nej.

Moderaterna: Vi verkar inte för en legalisering av dödshjälp.

Centerpartiet: Nej.

Liberalerna: Idag kan vi säga nej till livsuppehållande behandling, och vi kan begära att den avbryts. Den som har svåra smärtor eller ångest kan få läkemedel för att sova sig in i döden. Men det är inte tillåtet för sjukvården att hjälpa någon att avsluta sitt liv. Vi tycker att det är en bra regel. Ett beslut att dö går inte att ångra i efterhand. Statens medicinsk-etiska råd har gjort en kunskapssammanställning om dödshjälp för att få en bättre samhällsdebatt om dödshjälp. Det tycker vi är bra, och vi vill lyssna på den debatten.

Kristdemokraterna: Nej. Vårdens uppgift ska vara att minska lidande och värna livet. Den palliativa vården ska

Foto: Fredrik Hjerling

Inför valet

fortsatt stärkas så att smärta och ångest inför och i samband med döendet förhindras.

Sverigedemokraterna: Vi har inte tagit ställning för att tillåta aktiv dödshjälp i Sverige. Däremot menar vi att människor som är obotligt sjuka och är i livets slutskede måste få smärtlindring vid behov för att inte lida i onödan. I den palliativa vården finns det möjlighet att få så kallad terminal sedering, vilket innebär att man söver patienten till djup sömn.

I dagsläget är det stora skillnader över landet då terminal sedering används i olika utsträckning i olika delar av landet. Eftersom terminal sedering är beroende av respektive behandlande läkares bedömning anser vi att det måste finnas tydliga regler eller lagstiftning för när terminal sedering ska användas, vilket det inte finns idag. Därför anser vi att det bör finnas nationella riktlinjer för att uppnå likvärdig palliativ vård i hela landet.

Vi anser också att alla som har behov av palliativ vård i livets slutskede ska kunna få det av kompetent och välutbildad personal oberoende av bostadsort. Det finns ett behov av kompetensutveckling inom palliativ vård samt en utökning av tillgängligheten då likvärdig vård inte kan erbjudas i hela landet. Vården vid livets slut ska präglas av värdighet, omtanke och respekt för ska vara självklart.

SURROGATMÖDRASKAP

Vill ert parti verka för eller emot altruistiskt eller kommersiellt surrogatmödraskap?

Vänsterpartiet: Vi har på feministisk grund valt att säga nej till surrogatmödraskap oavsett form och menar att kvinnans kropp ovillkorligen tillhör kvinnan. Surrogathandel är problematiskt av många skäl, dels för att det innebär medicinska risker för kvinnan men också för att det är behäftat med en rad juridiska problem och tätt kopplat till både kön, klass och etnicitet. Vidare menar vi att kvinnors rätt till abort måste försvaras och att surrogatmödraskap är ett steg tillbaka i utvecklingen avseende kvinnors rätt till frivilliga graviditeter.

Miljöpartiet: Regeringen har valt att inte gå fram med något förslag om att tillåta altruistiskt surrogatmödraskap just nu, i brist på tillräckliga beredningsunderlag. Vi har inte tagit ställning för eller emot altruistiskt surrogatmödraskap tidigare. Utredningen som nu har kommit föreslår att vi inte ska godkänna altruistiskt surrogatmödraskap och i brist på såväl beredningsunderlag som tydligt beslut från partiets sida avvaktar vi i frågan.

Socialdemokraterna: Nej. Vi är emot att såväl altruistiskt som kommersiellt surrogatmödraskap sker inom den svenska sjukvården.

Moderaterna: Vi är öppna för att altruistiskt surrogatmoderskap bör tillåtas i Sverige under ordnade former. Lagstiftningen behöver utvecklas i takt med samhället, och vi är beredda att i riksdagen medverka till en förändring. Frågan har varit aktuell i och med att den statliga utredningen ”Olika vägar till föräldraskap” slutfördes år 2016, men inga förslag om att tillåta surrogatmoderskap förväntas nå riksdagen. Vidare finns det redan idag barn i Sverige som tillkommit genom surrogatmoderskap. Dessa barn behöver få en bättre rättslig situation och samma självklara trygghet som alla andra familjer.

Centerpartiet: Vi är för altruistiskt surrogatmödraskap. Regeringen har nyligen aviserat att man inte avser lägga fram en proposition om altruistiskt surrogatmödraskap, vilket vi beklagar. Men framför allt är det mycket bekymmersamt att regeringen helt förbiser problemet med den rådande rättsosäkerheten för de barn i Sverige som idag blivit till genom surrogatmödraskap utomlands.

Liberalerna: Vi vill tillåta altruistiskt värdmoderskap.

Kristdemokraterna: Vi anser inte att surrogatmödraskap, varken här eller någon annanstans i världen, ska främjas.

Sverigedemokraterna: Vi ställer oss negativa till surrogatmödraskap i enlighet med den utredning som gjordes på begäran av regeringen.

FOSTERDIAGNOSTIK

Hur ser ni på användningen av utökad fosterdiagnostik för att sortera ut barn med Downs syndrom och andra funktionsnedsättningar?

Vänsterpartiet: När det gäller frågan om fosterdiagnostik är det viktigt att man också har en tydlig diskussion kring konsekvenser och etik. Men vi har inga synpunkter på rådande lagstiftning och att KUB-test erbjuds i vissa landsting. Det är upp till föräldrarna att ta detta beslut.

Foto: Fredrik Wennerlund

Miljöpartiet: Fosterdiagnostik används ofta för att upptäcka kromosomavvikelser och eventuella missbildningar. Vi tycker att det är en viktig jämställdhetsfråga och att det handlar om kvinnors rätt till sina egna kroppar. Så generellt sett motsätter vi oss inte användningen av tekniken. Däremot bör givetvis inte tekniken användas för att "sortera ut" barn. Vi står för alla människors lika värde och möjlighet att leva sina liv, oavsett funktionsförmåga.

Socialdemokraterna: Vi anser att den fosterdiagnostik som används inom specialistmödravården idag är bra och uppfyller sitt syfte. Vi vill inte begränsa den möjligheten.

Moderaterna: Det finns flera typer av fosterdiagnostik. Alla svenska kvinnor erbjuds idag ett ultraljud. I vissa delar av landet är andra typer av fosterdiagnostik, såsom KUB-undersökning, också förhållandevis vanligt. Fosterdiagnostik är och ska vara frivilligt. Syftet är att samla information, inte att sortera bort. Vissa personer vill ha så mycket information som möjligt under graviditeten, medan andra vill ha mindre. Det valet är individuellt.

Centerpartiet: Frågan om fosterdiagnostik har vissa etiskt komplicerade aspekter. Att screena för olika funktionsnedsättningar behöver dock inte per automatik innebära ett beslut om abort. För vissa föräldrar kan det handla om att få tid att förbereda sig för att få ett barn som har särskilda behov. Vår inställning är att vården ska erbjuda denna typ av fosterdiagnostik, men det är mycket viktigt att föräldrarna samtidigt informeras om såväl risker som de situationer som kan uppkomma vid upptäckt av eventuella avvikelser.

Liberalerna: Fosterdiagnostik innebär framförallt fantastiska möjligheter att rädda önskade barn med fosterskador till livet, genom att vården får veta att det kan behövas särskilda insatser under graviditeten, samt under och efter förlossningen. Det innebär också att kvinnor kan slippa den fysiska och psykiska påfrestning det innebär att bära ett barn med skador som inte är förenliga med liv hela graviditeten ut.

Möjligheten till fosterdiagnostik innebär samtidigt att hälso- och sjukvården måste ge bra information och stöd till föräldrar som får besked om att deras väntade barn har en omfattande funktionsnedsättning, om barnets möjligheter att leva ett gott liv (det ställer också stora krav på det offentliga att det faktiskt finns en funktionshinderpolitik som ger de möjligheterna). Men beslutet att föda barnet måste vara föräldrarnas eget.

Kristdemokraterna: Fosterdiagnostik ska användas i livets tjänst, inte för att förhindra att barn med oönskade egenskaper föds. När fosterdiagnostik ger blivande föräldrar besked om att deras väntade barn kan förväntas födas med sjukdom eller genetisk förändring är det därför av största vikt att de får stöd och hjälp. Rädsla över konsekvenserna och brist på stöd från samhället ska inte behöva resultera i att föräldrarna väljer att avsluta graviditeten.

Sverigedemokraterna: I en motion skriver två av våra ledamöter att funktionsnedsättning blir avgörande för "huruvida ett liv anses värdefullt nog att värna eller inte. Detta speglar givetvis synen på personer med funktionsnedsättning i stort. Men det speglar också synen på föräldraskap och föräldrars relation till sina barn, i det att föräldrar inte anses behöva anpassa sina liv alltför mycket efter sina barn. Att föda ett barn med funktionsnedsättning anses vara så betungande för den blivande föräldern att abort blir ett fullt accepterat val. Synen på vad som är rimliga grunder för att abortera ett foster skiljer sig uppenbart mycket mellan individer och olika föräldrapar. Där vissa menar att det aldrig är försvarbart drar andra gränsen vid grava missbildningar och kroniska sjukdomar, medan ytterligare andra anser att det räcker med en mindre fysisk defekt (såsom harmynthet) eller att barnet skulle vara av ett annat kön än föräldrarna önskar.

En lämplig förändring vore att detta ultraljud skulle ske på rutin först efter att den artonde veckan passerat om inte kvinnan uttryckligen meddelar att hon vill genomföra det tidigare och därmed avsäga sig den fria aborträtten. Tester som är av större vikt för att upptäcka akuta hälsofaror ska givetvis undantas från en sådan regel.

I sammanhanget är det värt att nämna den praxis som utvecklats av Socialstyrelsen för bedömning av ansökningar om sen abort. Myndigheten ska enligt gällande lag bevilja sen abort om synnerliga skäl föreligger. Granskningar av vad som angivits som godtagbara skäl visar dock att sena aborter beviljats såväl av sociala skäl som av fosterskador. Gällande fosterskador finns inga särskilda kriterier för graden av allvar, SD563 3 vikt läggs i stället vid föräldrarnas egen bedömning av hur väl de kan ta hand om barnet. I praktiken innebär detta att sortering av barn sker även relativt sent i graviditeten, då det dessutom är möjligt att ta reda på än mer information om fostret. Det finns all anledning att se över Socialstyrelsens praxis i syfte att tydliggöra vad som räknas som synnerliga skäl."

Nyhet

Linda Steen i programmet Domstolen

Frågan om samvetsfrihet har återigen varit uppe för debatt. Denna gång i SVT:s programserie Domstolen där vi får följa barnmorskan Linda Steens kamp för samvetsfrihet. Programserien ställer sig frågan om den svenska rättvisan verkligen är rättvis och om man kan lita på att det är sanningen som kommer fram i våra domstolar.

Den 1 mars visades avsnitt två i programserien Domstolen där SVT har följt barnmorskan Linda Steens kamp för att få samvetsfrihet i Sverige. Programmet börjar med att man ställer sig frågan: Finns det plats för samvete i arbetslivet? Vad händer om du känner att du inte kan utföra vissa arbetsuppgifter?

– Stoppa ett hjärta som slår. Nej! säger Linda inledningsvis.

Linda Steen är barnmorskan från Nyköping som utbildade sig till barnmorska men som inte får arbeta i Sverige, eftersom hon inte vill medverka vid aborter. Idag jobbar hon på en förlossningsavdelning i Norge, med samvetsfrihet. Men Linda bor med sin man och sina tre barn i Sverige och måste pendla 200 mil till jobbet, fram och tillbaka, varje vecka. SVT följer med en stund på hennes tågresa till Norge som tar totalt 12 timmar.

Samvetsfrihet tillämpas också i Frankrike, Tyskland och England och i de flesta europeiska länder.

– Internationella barnmorskeförbundet har det också i sina etiska riktlinjer. Det finns en medvetenhet i Europa i övrigt och en förståelse för att barnmorskor har ett eget samvete att ansvara inför, säger Linda.

Landstinget Sörmland skulle betala Lindas utbildning genom ett så kallat barnmorskekontrakt om hon lovade att jobba som barnmorska under två år. Eftersom Linda kände flera som hade samma inställning som hon själv angående abort och som sluppit medverka vid aborter trodde hon inte att hennes åsikt skulle bli något problem.

– Jag tänker att det är ett människoliv, en liten människa, som också äger rätten till liv, som egentligen borde ha den självklara rätten att leva och få allt skydd och all hjälp den kan få för att också få leva.

Men när landstinget fick reda på att Linda inte vill medverka vid abort fick hon inget jobb överhuvudtaget, eftersom de kräver att alla barnmorskor ska kunna delta vid aborter. Linda menar därför att arbetsgivaren bröt kontraktet och hon stämde Landstinget, samt krävde skadestånd. En av Linda juridiska ombud, Percy Bratt, som är specialist på människorättsfrågor, menar att den huvudsakliga anledningen till att hon inte fått anställning som barnmorska är att man inte vill ha personer med hennes inställning på sjukhusen. Det leder i sin tur till att det är en kränkning av hennes åsikts- och tankefrihet.

I rättssalen berättar Linda om att hon anser att ett människoliv är ett liv redan från befruktningen.

– När man läser embryologi, som vi läste mycket av, och förstår att ett hjärta slår redan dag 18, 19, 20 någonstans, gör detta det helt omöjligt för mig att ge några fosterfördrivande medel, eftersom jag anser att den lilla varelsen är lika mycket värd som dig och mig. Så det tar stopp! säger hon.

Margareta Berggren har kallats in som vittne. Hon menar att samvetsfrihet inte är något problem.

– Det går att organisera utan att man tummar på varken rätt till abort eller rätt till samvetsfrihet. Det är min erfarenhet efter 40 år på olika sjukhus, som chef i 18 år så vet jag att det fungerar, säger Margareta.

Ett annat vittne som kallats in heter Elin. Hon arbetade fyra år som barnmorska, men kände att hon inte klarade av att vara med vid de sena aborterna och hade därför samvetsfrihet.

– Det är jättejobbigt för barnmorskor och sjuksköterskor att se de här små fostren. Det är också hur barnmorskorna mår när de ser de här fostren som sprattlar, andas och kämpar för sitt liv, menar Elin.

Foto: Abraham Engelmark

Ett annat vittne är Gabriel Edström, överläkare och f d chef vid kvinnokliniken i Nyköping, där Linda inte får arbeta.

– Om man då skulle göra ett undantag för en barnmorska. Vem skulle då behöva bistå vid de aborter hon skulle göra? Vem skulle man sätta det på? Det är inte särskilt populärt med aborter. Det är inte riktigt det som de flesta utbildar sig till, men de flesta förstår att det här är en väsentlig del av de arbetsuppgifter man har, säger han.

Vid förhöret med Gabriel Edström frågar Lindas jurister när han anser att livet börjar. Gabriel funderar ett tag och säger sedan:

– Om vi skall prata biologi här så måste vi prata om nervsystemet. Jag skulle nog säga vecka 20, 19 någonstans.

– Så livet börjar vecka 19–20 enligt dig, frågar Ruth Nordström.

– Ja, det medvetna livet, när det centrala nervsystemet är någorlunda utvecklat, svarar Gabriel.

– Då är frågan är det inget liv då? fortsätter Ruth.

– Det är ett potentiellt liv, svarar Gabriel.

Rättegången pågår i tre långa dagar och ett par veckor går innan domen kommer. I programmet får man också följa hela familjen till tingsrätten för att hämta ut domen. Tingsrätten gör bedömningen att beslutet från landstinget att inte anställa Linda på grund av att hon inte ville medverka vid aborter har inneburit en inskränkning av hennes rättigheter, men att det har varit en tillåten inskränkning. Domen innebär att Linda inte får något skadestånd.

Sedan sommaren 2017 är Ellinor Grimmarks och Linda Steens klagomål registrerade hos Europadomstolen i Strasbourg. Barnmorskornas juridiska ombud har yrkat om att ärendena skall slås ihop och handläggas tillsammans. Besked om ärendena tas upp väntas inom kort. Tas målen upp tar det ytterligare många månader, troligtvis ett par år, innan beslut fattas.

Programmet kan ses på SVT Play.

Vill man stötta barnmorskornas juridiska process i Europadomstolen kan man swisha sitt bidrag till Skandinaviska människorättsjuristerna på 123-615 89 01 eller ge via bankgiro till 605-8630. Märk bidraget "Barnmorskemålen, Europadomstolen".

Hallå där Linda Steen!

Hur trivs du med ditt jobb i Norge?

Jag trivs mycket bra med mitt jobb nu, äntligen! Som sjuksköterska hittade jag aldrig rätt i vården, men jag älskar att jobba som barnmorska. Att få stödja, guida och hjälpa före, under och efter en förlossning, är mitt i prick för mig. Jag älskar mitt jobb!

Vad säger dina kollegor som inte har samvetsfrihet? Finns en förståelse för detta?

Det finns absolut en förståelse för behovet av samvetsfrihet bland kollegorna i Norge, och även bland många svenska kollegor som jobbar där. Kollegor som aldrig för egen del skulle finna det nödvändigt att nyttja rätten till samvetsfrihet i samband med aborter, förstår att olika livssyn ger olika utgångspunkt för hur man tänker kring och agerar vid existensiella frågor. Större respekt och större takhöjd! Generellt möter jag ingen förståelse för hur man gör i Sverige, att man ger barnmorskor yrkesförbud i stället för att organisera arbetet.

Hur går det att pendla 200 mil per vecka?

Efter dokumentären spelades in har jag bytt jobb och pendlar numera dryga 80 mil, endast med tåg. Det är förstås lite jobbigt ibland, att lämna familjen, men jag, och jag tror även de, kan se att det är värt det. Både att mamma får jobba med något hon verkligen trivs med, och att det är en viktig sak att stå upp för, detta med samvetsfrihet.

Hur var det att vara med i programmet Domstolen?

Det var ju förstås spännande att vara med i "Domstolen". Jag tyckte i alla fall det blev ett gott och sakligt program som fick fram vilka frågor det handlar om.

Har du fått några reaktioner efter programmet på något sätt?

Jag har fått mycket positiv respons både från vänner och bekanta, men också från helt främmande människor som kommit fram och tackat. Och som sagt att de tycker det är bra att jag står upp för rätten till samvetsfrihet. Så sent som i dag var det en ung man som stannade mig vid en bomässa jag var på, och han ville bara uttrycka sitt stöd och ge mig lite uppmuntran. Så roligt!

Människovärde arbetar inom följande ämnesområden:

ABORT

Vi vill arbeta för ett starkare rättsskydd för ofödda barn, en minskning av de höga aborttalen och goda alternativ till abort i Sverige. Vi vill arbeta för en nollvision, det vill säga för ett samhälle där ingen ska behöva efterfråga eller genomgå en abort. Det vikigaste för att nå detta mål är att förändra värderingar i samhället gällande det ofödda barnet så att det ses som en människa med fullt människovärde, samt visa på alternativa stöd och resurser.

DÖDSHJÄLP

Vi vill verka för rätten till liv och för att det nuvarande förbudet mot dödshjälp och läkarassisterat självmord bevaras. Vi vill främja respekten för livet i alla faser och stödja initiativ för livshjälp istället för dödshjälp. Respekten för livet måste alltid vara det etiska rättesnöret i vården. Vårdens grundläggande etik är trots allt att aldrig skada, om möjligt bota, ofta lindra, alltid trösta.

FOSTERDIAGNOSTIK

Vi motsätter oss den fosterdiagnostik som används i syfte att utsortera ofödda barn med diagnoser och funktionsnedsättningar. Vi vill lyfta fram varje människas unika värde och arbeta för ett samhälle där alla människor är välkomna, oavsett egenskaper, funktionsnedsättningar och sjukdom.

SAMVETSFRIHET

Vi arbetar för rätten till samvetsfrihet inom vården i Sverige. Vårdpersonal skall inte behöva utsläcka en annan människas liv, varken genom abort eller dödshjälp. Samvetsfrihet är en mänsklig rättighet som slås fast i Europakonventionen och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

SEXUELL HÄLSA

Vi förespråkar en sexuell och reproduktiv hälsa som innefattar en helhetssyn på människan, där människovärdet är i fokus. Det handlar om kvinnan, mannen och barnet som kan bli till. Sex handlar om alla dessa individer och kan inte enbart handla om den egna tillfredsställelsen. Vi vill främja information som gör att varje människa kan fatta hälsosamma val som berör deras sexualitet.

SURROGATMÖDRASKAP

Vi tar ställning mot all form av surrogatmödraskap eftersom det leder till exploatering av kvinnor och gör barn till beställningsbara objekt och handelsvaror. En människa skall inte kunna beställas, säljas eller köpas till något pris.

Bli månadsgivare

Bli månadsgivare i Människovärde så får du boken "Drabbad av verkligheten" som gåva. Gå in på www.manniskovarde.se under Stöd oss eller e-posta namn, adress och månadsbelopp.

Boken handlar om Abby som var chef för en abortklinik i Texas tills hon för första gången assisterade under en abort och såg på ultraljudsmonitorn vad som faktiskt hände… "Medan jag lyfte upp skannern och justerade inställningarna på maskinen, debatterade jag tyst med mig själv… Jag hade ingen aning om att de närmaste tio minuterna skulle få min värdegrund att vackla och få mig att slå in på en helt ny livsväg… Jag såg bebisens hela, perfekta profil. Jag såg tydligt huvudprofilen, båda armarna och benen, och till och med de små fingrarna och tårna. Perfekt." Boken är djupt personlig och utlämnande. Med stor respekt för sina före detta kollegor och vänner på abortkliniken berättar Abby sin dramatiska livsresa.

TACK FÖR ATT DU FINNS MAMMA!

Mammor är bäst. Det vet vi. Så glöm inte att fira MORS DAG den 27 maj.

liv&rätt

Prenumerera på Människovärdes nättidning Liv&Rätt!
Läs mer på www.livochratt.se

Debatt

Aborter efter vecka 18

De sena aborterna visar extra tydligt på den dubbelmoral och destruktiva människosyn som präglar vårt abortliberala samhälle. Strikt sett är det från en dag till en annan som det ofödda barnet plötsligt erkänns som den lilla människa den alltid varit.

I februari i år samlades Socialstyrelsens rättsliga råd för att ta ställning till om gränsen för aborter efter vecka 18 skulle sänkas. Beslut fattades och någon sänkning av abortgränsen var inte aktuell. Aborten skall vara utförd senast i vecka 21 + 6 dagar, därefter räknas fostret som ett barn i juridisk mening. En aspekt som ofta lyfts fram i frågan om de riktigt sena aborterna är just denna godtyckliga gränsdragning. Med hjälp av den tekniska- och medicinska utvecklingen kan barn som föds för tidigt, redan i vecka 21–22, överleva idag. Sett ur den rådande lagstiftningens perspektiv blir det å ena sidan logiskt att en gräns måste dras vid en viss tidpunkt. Å andra sidan blir det desto svårare att bedöma var den gränsen ska gå eftersom något annat än fostrets uppenbara mänsklighet behöver bli det avgörande kriteriet.

Abortfrågans djupa etiska problematik följer som en skugga oavsett i vilken vecka aborten utförs, men är det någonstans på den juridiskt utmätta skalan som kanske extra tydligt illustrerar den dubbelmoral och destruktiva människosyn som präglar vårt abortliberala samhälle, så är det här. Strikt sett är det nämligen från en dag till en annan som det ofödda barnet plötsligt erkänns som den lilla människa den alltid varit. Godtyckliga begrepp som livsduglighet blir viktigare att förhålla sig till än det faktum att det ofödda barnet från befruktningsögonblicket varit mänskligt och därmed har en grundläggande rätt till sitt liv.

Aborterna efter vecka 18 utgör någon procent av alla aborter som utförs varje år i Sverige. Dessa skall beviljas om synnerliga skäl föreligger, men granskningar har visat att synnerliga eller godtagbara skäl kan vara såväl sociala skäl som fosterskador. Och gällande fosterskador finns inga kriterier för graden av skador. Tidsandan säger att det fria valet är det högsta goda och en abort är bara ett val bland andra. I inga andra situationer menar vi att en människas valfrihet väger tyngre än en annan människas rätt att leva. Denna blinda fläck utmanas med jämna mellanrum av berättelser från vårdpersonal som på ett osminkat sätt beskriver de sena aborternas verklighet. De målar bilden av vad som sker i de sterila salarna på våra svenska sjukhus och talar om levande foster som rör sig, kippar efter andan och ger ifrån sig svaga pipljud när de har aborterats och lämnats för att dö.

Den dystra verkligheten när det gäller de sena aborterna är denna: barn som föds för tidigt och som är önskade av sina föräldrar kan med alla tillgängliga medel försöka räddas till ett fortsatt liv. Medan de barn som inte är önskade, men som många gånger hade kunnat överleva, avvisas och slutar sina korta liv som medicinskt restavfall.

Som en slående kontrast så är det brottsligt att förstöra vilda fågelägg i Sverige. Det kan räknas som artskydds- eller jaktbrott och ge fängelse. Och så undrar vi varför respekten för människovärdet verkar svalna i vårt samhälle?

Cecilia K. Björfjell
Ansvarig utgivare & chefredaktör

Från en dag till en annan erkänns plötsligt det ofödda barnet som den lilla människa den alltid varit.

Livlinan finns till för att hjälpa kvinnor som överväger att göra abort eller som har gjort abort

Livlinans jourtelefon
0771-777879
Du kan lämna meddelanden dygnet runt

INFORMATION TILL DIG SOM ÄR MEDLEM ELLER UNDERSTÖDJARE HOS OSS

Den nya dataskyddsförordningen (GDPR) börjar gälla inom EU den 25 maj 2018 och vi vill att du skall känna dig trygg med hur vi hanterar dina personuppgifter. I vår integritetspolicy på hemsidan (www.manniskovarde.se/integritetspolicy) hittar du information om detta.
HAR DU FRÅGOR går det bra att e-posta till info@manniskovarde eller ringa kansliet på 018-12 93 00.

Kristen i vården och omsorgen?

SKSF Sveriges Kristna Sjukvårdsförbund

BLI STÖDMEDLEM I MÄNNISKOVÄRDE

Genom ditt stödmedlemskap är du med och ger din röst till de mest sårbara i vårt samhälle. Till de som inte har någon röst.

människovärde

ANMÄL DIG PÅ
www.manniskovarde.se eller ring oss på 018-12 93 00

Om- Till- och Nybyggnationer
Våtrumsbehörighet
• Glöm ej ROT-avdraget

Matti Karhunen

Matti Karhunen Bygg AB, Danmarks Bärby 59, 755 98 Uppsala
Mobil: 0731-81 27 69 • E-mail: info@mattisbygg.se

Mälar-Lift AB
"ETT KOMPLETT LIFTFÖRETAG"
www.malarlift.se
Västerås: 021-81 07 20 Stockholm: 08-19 40 00
Gävle: 070-631 09 99 Uppsala: 070-222 59 22